

Utbildningsinspektion i Kyrkskolan och Tunets skola

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Kyrkskolan	Antal barn/elever/studerande
Grundskola åk 1-6	150
Förskoleklass	25

Tunets skola	Antal barn/elever/studerande
Grundskola åk 1-6	171
Förskoleklass	26

Totalt	Antal barn/elever/studerande
Grundskola åk 1-6	321
Förskoleklass	51

Kyrkskolan och Tunets skola utgör ett rektorsområde som ingår i Tunetenheten som i sin tur ingår i Tuna skolområde. Inom rektorsområdet finns även fritidshem, integrerat i skolan lokaler, samt förskoleverksamhet i form av förskolor och familjedaghem.

Inspektionen omfattar förskoleklassen och grundskolan.

Utbildningen vid skolorna omfattar förskoleklass och grundskola årskurs 1-6. I Kyrkskolan finns kommunens Montessoriklasser integrerade. De består av 29 elever i förskoleklass och årskurs 1-3.

Kyrkskolan är byggd 1921 och totalrenoverad under åren 2000-2001. År 2003 renoverades matsal och gymnastiksal. Den är vackert belägen intill naturreservatet Frostbrunnsdalen.

Tunets skola byggdes 1968-1969 och består av två huskroppar med en asfalterad skolgård emellan. Ingen renovering har gjorts. Alldeles intill skolan finns tillgång till idrottshall, badanläggning och stora idrottsplaner.

Flertalet av eleverna har lång skolväg och åker skolskjuts.

Genomförandet av inspektionen i Kyrkskolan och Tunets skola

Skolverket sände den 17 november 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för rektorsområdet har bestått av undervisningsråden Anna Bergstedt Nordqvist och Gunnel Eriksson. Besök i Kyrkskolan inleddes den 10 mars och avslutades den 11 mars 2004. Besök i Tunets skola inleddes den 1 april och avslutades den 2 april 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder

som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Kyrkskolan och Tunets skola, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

Vid inspektionen genomfördes formella intervjuer med rektor, lärare, elever samt föräldrar. Lektioner i förskoleklassen, årskurs 2 och 6 besöktes. Inspektörer deltog i elevrådsmöte vid Tunets skola. Under besöket fördes också samtal med personal och elever spontant.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Grundläggande demokratiska värden

Inom Tunetenheten, i vilken båda skolorna ingår, genomfördes under höstterminen 2002 en "värdegrundsenkät" bland elever, föräldrar och personal. Resultatet av den blev en gemensam syn på vad som är viktiga förhållningssätt på skolorna. Honnörsorden som togs fram och nu finns anslagna vid varje klassrum är trygghet, respekt, hänsyn, ansvar, ärlighet, gemenskap och glädje.

I både Tunets skola och Kyrkskolan deltar eleverna i väl fungerande elevråd där även rektorn deltar. De yngre barnen alternerar för att alla skall få möjlighet att lära sig hur rådet fungerar. De äldre väljs av sina klasskamrater och eleverna i årskurs sex ansvarar för ordförande- och sekreterarskap.

Eleverna förstår att de via elevrådet har möjlighet att påverka, vilket de även uppfattar som viktigt. De visar respekt för andras åsikter och för av rådet fattade beslut. De uttrycker att det är viktigt att de får vara med och bestämma och skulle vilja ha större inflytande över undervisningen.

Ansvarstagande

Eleverna har olika uppgifter som de ansvarar för. I båda skolorna ansvarar eleverna i varierande utsträckning för skolans bibliotek. Vid Kyrkskolan turas eleverna om att hjälpa till med disken i matsalen och vid Tunets skola torkar man borden. Eleverna känner ansvar för skolmiljön detta har visat sig bl.a. genom att de reagerat starkt på klotter på skolan.

Trygghet och lust att lära

De regler och förhållningssätt som tagits fram gemensamt har inte fått full genomslagskraft. Vid intervjuerna framkommer att elever ibland känner sig kränkta och nyligen hade ett fall av mobbning varit föremål för åtgärder på en av skolorna. Lärarna uppger att eleverna vet hur de skall bete sig mot varandra men inte alltid klarar av att leva upp till det. Via enkäter har skolorna tagit reda på att de flesta av eleverna ändå känner sig trygga i skolmiljön.

Vid intervjuer och klassrumsbesök framkommer att eleverna tycker att skolan känns både meningsfull och rolig.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att resultaten av skolornas arbete med normer och värden ligger väl i linje med de nationella målen.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Utveckling och lärande

I ämnena matematik, svenska och engelska har elever och föräldrar informerats om målen genom Borlänge kommuns minikunskapskrav.¹ I ämnet slöjd får eleverna kontinuerligt information om målen och i årskurs 6 vid Kyrkskolan är målen i samtliga ämnen konkretiserade på ett sätt så att eleverna förstår. I övrigt har eleverna vaga kunskaper om vilka mål som finns för utbildningen enligt läroplanen och de olika kursplanerna.

Elever och lärare utvärderar elevens lärande i samband med utvecklingssamtalen. Detta dokumenteras i en individuell utvecklingsplan. Utvärderingen är i huvudsak koncentrerad till svenska, matematik och engelska. Den handlar oftast om kunskaper utifrån fakta och färdigheter och mer sällan om förståelse och förtrogenhet.

¹ För att ge lärarna stöd för en bedömning om eleverna uppnått kursplanernas kunskapskrav har Borlänge kommun arbetat fram kommunala minimikunskapskrav i ämnena svenska, engelska och matematik. Dokumentet kommenteras i Skolverkets kommunövergripande rapport avseende Borlänge kommun.

Eleverna har ofta en realistisk uppfattning om sitt eget lärande detta kommer exempelvis till uttryck genom att de ber att få ett annat undervisningsmaterial om det de fått upplevs för lätt eller för svårt. Eleverna kan arbeta såväl självständigt som tillsammans i olika gruppkonstellationer när tillfälle ges.

Kunskaper

Skolorna sammanställer årligen elevernas resultat på det nationella provet i svenska, engelska och matematik i årskurs 5. Av resultaten, årskurs 5 våren 2003, framgår att vid Kyrkskolan har samtliga elever nått målen medan det vid Tunets skola är omkring 80 procent som nått målen.

En samlad bild över skolornas kunskapsresultat för övriga ämnen saknas. Kunskaperna om dessa resultat är en vetskap som ägs av de enskilda lärarna och presenteras för elever och föräldrar vid utvecklingssamtal.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörer att elevernas kännedom om målen för utbildningen är godtagbar men bör förbättras främst gällande ämnen utöver svenska, matematik och engelska och läroplanens målen.

Vidare bedömer inspektörerna att elevernas förmåga att arbeta självständigt och tillsammans med andra samt deras insikt om sitt eget sätt att lära är bra.

Möjligheten att bedöma och analysera resultaten då det gäller läroplanens mål respektive målen i de nationella kursplanerna i andra ämnen än svenska, matematik och engelska är begränsad och därmed osäker. Enligt inspektörernas bedömning behöver skolorna utveckla arbetet med att följa upp resultaten i samtliga ämnen för att kunna göra en bedömning av skolans resultat avseende det pedagogiska arbetet.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Samverkan i skolmiljön

I Kyrkskolan och vid Tunets skola finns klassråd och väl fungerande elevråd. Vid Kyrkskolan finns även ett miljöråd. Båda skolorna har elevrepresentanter med vid samverkansgruppens möten när arbetsmiljöfrågor avhandlas.

Inspektörerna får möjlighet att närvara vid ett elevrådsmöte vid Tunets skola. Detta möte leds av en elev ur årskurs 6, vilken är rådets ordförande, en annan elev ur samma årskurs agerar sekreterare. I elevrådet ingår rektorn, en lärare samt elevrepresentanter från varje klass och förskoleklassen. Alla frågor som tas upp behandlas. Behöver ett beslut beredas ytterligare, innan man kan fatta beslut, hänskjuts frågan till en arbetsgrupp eller bordläggs. Ordföranden kontrol-

lerar även att de yngsta eleverna förstått fattade beslut. Exempel på frågor som rådet behandlar är innehåll i friluftsdagar och skolgårdsmiljön. Inspektörens bedömning är att elevrådet är mycket väl fungerande.

Elevernas möjligheter att ha inflytande över det egna lärandet och undervisningen är begränsad. Det inflytande som finns handlar oftast om att eleven kan välja i vilken ordning han/hon vill utföra de olika momenten. I ämnet slöjd finns dock större möjligheter för eleven att påverka sitt lärande. Där presenterar läraren vad målet är och sedan kan eleven välja både arbetssätt och arbetsform. Eleven dokumenterar sedan både vad och hur han/hon lärt.

Kyrkskolan och Tunets skola arbetar med individuella utvecklingsplaner och utvecklingsböcker för att ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sitt eget lärande och öka deras inflytande. Lärarna använder dem på olika sätt och har olika uppfattning om värdet med modellen.

Vid Kyrkskolan finns en föräldraförening som varit mycket aktiv under nedläggningshot och ombyggnad. Nu har den som främsta uppgift att ordna med olika trivselfrämjande aktiviteter för barnen. Montessoriklasserna har ett eget föräldraråd. Tunets skola saknar för tillfället föräldraråd vilket beror på lågt engagemang, uppger föräldrarna. Rektorn har bjudit in för att försöka få igång ett engagemang men utan resultat.

Arbetet mot kränkande behandling

Vid båda skolorna har rektorn under läsåret 2002/2003 genomfört en värdegrundsenkät bland elever, personal och föräldrar. Avsikten var att ta fram en gemensam värdegrund. Enligt sammanställningen våren 2003 råder stor enighet kring värderingar som trygghet, respekt, ansvar, hänsyn, ärlighet, gemenskap och glädje hos såväl föräldrar och elever som personal. Dessa honnörsord finns anslagna vid ingångarna till de olika arbetsenheterna. Enkäten resulterade även i ett antal regler för eleverna, dessa får föräldrarna hem skriftligt i början av höstterminen. Vid intervjuerna framkommer dock att inte alla känner delaktighet i resultatet av enkäten och de anslagna honnörsorden, noterar inspektörerna, har mist sin fräschör.

Kyrkskolan har ett handlingsprogram mot kränkande behandling kallat "Kyrkskolans plan mot mobbning och annan kränkande behandling". I detta beskrivs det förebyggande arbetet och vad som skall göras om tendenser till mobbning uppdagas och vem som ansvarar för vad. I skolans mobbningsteam ingår två lärare och skolsköterskan. En skriftlig information ges till hemmen inför varje läsårsstart. I det förebyggande arbetet ingår faddersystem i de yngre årskurserna och kamratstödjare från årskurs 3. Föräldrarna informeras skriftligt om hur arbetet mot kränkande behandling fungerar på skolan och vart de kan vända sig om de misstänker att kränkningar förekommer.

Vid Tunets skola finns ett dokument benämnt "Förebyggande av mobbning på Tunets skola". Första sidan tar upp hur det förebyggande arbetet skall bedrivas. Detta skall ske genom direkt tillsägelse och etiska samtal. Varje klass skall hålla klassråd som skall ta upp trivsel- och miljöfrågor. Vidare arbetar skolan förebyggande genom faddersystem årskurs 1-2, kamratstödjare i årskurs 3-6, "Projekt Charlie" i årskurs 5-6 samt vuxen i klassrummet innan lektionsstart, rastvakter och bussvakter. Andra sidan i dokumentet har rubriken "Åtgärder vid

mobbningsfall”. Där anges att när den vuxne får påstötning om att klassen berörs av ett mobbningsfall skall den vuxne bedöma om kriterierna för mobbning uppfylls och därefter vidta åtgärder. Definitionen som finns anger att trakasserier måste vara upprepade för att räknas som mobbning. Enstaka händelser räknas ej. Trots intensiva insatser har skolan nyligen haft problem med mobbning.

Enligt författningarna skall alla former av kränkande behandling förebyggas och åtgärdas. Sådana begränsningar som finns i Tunets skolas handlingsprogram kan få som följd att kränkningar inte uppfattas och åtgärdas i tid. Det är av största vikt att handlingsprogrammen ligger steget före och därmed blir ett stöd för personalen.

Skolhälsovård och elevhälsa

Skolorna har gemensam skolsköterska som finns på respektive skola en dag i veckan. Hälsokontroller genomförs och i mån av tid förekommer även hälso-samtal.

Utöver ämnet idrott och hälsa bedriver skolorna fysiska aktiviteter på olika sätt i de olika arbetslagen. Exempelvis utedagar, promenader samt deltagande i jogga jorden runt. Vid Tunets skola har man därutöver arbetat med att koppla samman kost och motion.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det inom rektorsområdet finns mycket väl fungerande elevråd för samverkan med eleverna.

Elevernas möjlighet till inflytande över undervisningen och det egna lärandet är godtagbart och behöver utvecklas.

Vid båda skolorna finns upprättade normer och regler för den psykosociala miljön, vilka tagits fram i samverkan med föräldrar och elever. Inspektörerna vill påpeka vikten av att hålla dessa aktuella.

Vid båda skolorna finns ett aktivt arbete för att förebygga och motverka mobbning, vilket inspektörerna bedömer vara av godkvalitet. Handlingsprogrammet vid Tunets skola innebär begränsningar i personalens agerande vid upptäckt av kränkningar. Detta måste utvecklas så att ett aktivt arbete omfattar alla former av kränkande behandling i enlighet med bestämmelserna.

Vidare bedömer inspektörerna att skolhälsovården och de hälsofrämjande åtgärderna är av god kvalitet.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Lokala mål och innehåll

Skolorna saknar lokalt bearbetade kursplaner förutom i ämnet slöjd. Undervisningen läggs upp utifrån de nationella kursplanerna, de kommunala kunskapskraven i svenska, matematik och engelska samt individuella mål. I de lägre årskurserna prioriteras svenska och matematik vilket enligt lärarna innebär att andra ämnen kan få minskad tid. I Montessoriklasserna dokumenterades elevernas mål och utveckling mot dessa i "digitala utvecklingsböcker".

Inom ämnet slöjd finns lokal bearbetning utav målen. Dessa är kända av eleverna och eleverna är delaktiga i planeringen av undervisningen för att nå målen. Eleverna dokumenterar sitt arbete. I dokumentationen framgår vad och hur eleven lärt och i vilken mån han/hon nått målet.

Organisering av den pedagogiska verksamheten

Kyrkskolan är organiserad i två arbetsenheter F-2 och en för årskurserna 3-6. Eleverna är indelade årskursvisa klasser. Lärarna för de yngre eleverna tycker att det fungerar mycket bra. Inspektörerna uppfattar att det ena arbetslaget kommit längre i att effektivt nyttja den samlade kompetensen och därmed ge eleverna en mer varierad och anpassad undervisning. Lärarna för de äldre eleverna tycker att lokalerna är för små och personalen för få för att kunna utveckla arbetslagstanken. Montessoriklassernas lärare arbetar i arbetslag och helt åldersintegrerat F-3.

I Tunets skola är eleverna indelade i klasser med årskurserna 1-2, 3, 4 respektive 5-6. Lärarna är indelade i tre arbetslag, ett för årskurserna F-2, ett för årskurserna 3-4 och ett för de årskurserna 5-6. I varje arbetslag finns en arbetslagsledare.

Skolorna följer den av kommunen fastställda timplanen. Enligt intervjuerna kan fokuseringen på tre ämnen och dålig kontroll på kunskapsmålen i övriga ämnen få som konsekvens att eleverna inte får den garanterade undervisningen i samtliga ämnen.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Båda skolorna arbetar med individuella utvecklingsplaner och utvecklingsböcker för att ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sitt eget lärande och öka deras inflytande. Lärarna gör på olika sätt och har olika uppfattning om värdet

med modellen. Föräldrarna är mycket kritiska till utvecklingsböckerna (portfölj) som de ser som ett förstärkt skolfoto.

Även i Tunets skola dokumenteras elevernas kunskapsutveckling i individuella arbetsplaner. Det varierar dock mycket mellan olika lärare i vilken omfattning och hur man använder dem.

Vid de båda skolorna upptäcks elever i behov av stöd tidigt dels genom olika test och dels genom lärarnas erfarenhet. Bedömer läraren att det krävs ytterligare utredningar görs de av speciallärare/specialpedagog.

Stödet ges alltid i första hand inom klassens ram. Detta kan ske enskilt eller genom olika grupperingar inom arbetslagens klasser. Specialläraren som delas av de båda skolorna, ger handledning till lärare alternativt undervisar elever. Hon utformar även specialuppgifter till enskilda elever och dessa utför eleven oftast i hemmet. Åtgärdsprogram upprättas av läraren om eleven befaras ej nå målen. Vid upprättandet av åtgärdsprogrammet deltar alltid vårdnadshavaren och oftast eleven. De exempel på åtgärdsprogram som inspektörerna tar del av innehåller bakgrund, nuläge, mål, delmål och åtgärder. Vidare framgår att ansvar för delar av åtgärderna läggs på hemmet. Inspektörerna vill uppmärksamma skolan på att ansvaret för att stöd ges åvilar alltid skolan enligt bestämmelserna och kan aldrig överlåtas på hemmet även om samverkan skall ske.

Vid skolorna finns en tydlig ärendegång för hantering av elevvårdsärenden, i vilken det framgår vart lärarna kan vända sig när deras egna resurser är uttömda

För rektorsområdet finns ett elevvårdsteam bestående av speciallärare, rektor, skolsköterska och kurator som träffas en gång per månad. Rektor kallar till EVK vid behov och då är alltid berörd förälder med.

Modersmålsstöd erbjuds till dem som har rätt till det via en kommungemensam organisation. Detta kan vara förlagt inom eller utanför undervisningstiden. För närvarande finns en elev som läser svenska som andraspråk.

Två av Kyrkskolans elever är vid inspektionstillfället placerade i "resursskolan" och för dessa finns beslut om placering i särskild undervisningsgrupp. Beslut om anpassad studiegång tas i de fall det är aktuellt av rektorn för resursskolan.

Vid Tunets skola finns en "liten grupp", i vilken elever från båda skolorna kan beredas stöd. Undervisningen bedrivs av en specialpedagog. Vid Skolverkets besök har två elever från Tunets skola sin undervisning förlagd dit. För dessa finns beslut om placering i särskild undervisningsgrupp. Dessa elever följer timplanen och har därmed ingen anpassning av studiegången.

Arbetssätten

Vid skolorna används flera olika arbetssätt tematiska, laborativa och forskande. Skolorna deltar i projektet NTA (naturkunskap och teknik för alla). Inom ämnet slöjd har man, med stöd av medel från Ljungbergsfonden, utvecklat ett arbetssätt som bygger på att eleven planerar, genomför och utvärderar sitt lärande utifrån målen. Detta görs företrädesvis digitalt.

Utemiljöerna runt skolorna används ofta som inspirationskälla. Exempelvis var eleverna i årskurs 2 i skogen och träffade trollet som bor där. Trollet hade tappat bort alla sina sagor och var mycket ledsen för detta. Nu arbetade alla barnen

intensivt med att skriva nya sagor åt trollet. I årskurs 6 på Tunets skola såg inspektörerna ett föredömligt exempel på hur man kan variera arbetssätt och arbetsformer med stort inslag av elevmedverkan. Vid intervjuerna fanns det dock elever i andra klasser som upplevde att undervisningen ibland saknade variation och gav lite eller inget utrymme för reflektion kring det egna lärandet.

Utvecklingssamtal och utvärdering av lärandet

Vid båda skolorna hålls utvecklingssamtal en gång per termin. Elev och förälder får på olika sätt möjlighet att förbereda sig inför samtalet och kan därmed påverka innehållet i dem.

Utvärdering av lärandet sker främst i samband med utvecklingssamtalen och dokumenteras då i utvecklingsplanen som sedan förvaras i elevens utvecklingsbok. I de högre årskurserna genomförs även prov. Vid intervjuerna med skol-sköterskan och kuratorn framkommer att eleverna känner sig stressade och att det förekommer att de får betygslänkande omdömen på prov. Inspektörerna iakttar även att detta förekommer i åtgärdsprogram. Inspektörerna vill göra skolan uppmärksam på att det inte är förenligt med bestämmelserna att använda betygslänkande omdömen vid utvärdering av elevernas lärande.

Samverkan och öppenhet

Tunets skola har nära samarbete med idrottsföreningen och samutnyttjar lokaler med dem. Eleverna besöker då och då besök på olika kulturella aktiviteter.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets utbildningsinspektörer att den pedagogiska verksamheten vid de båda skolorna har god kvalitet. Organiseringen av undervisningen och arbetssätten främjar elevernas utveckling av kunskaper och färdigheter.

Inom ämnet slöjd används ett arbetssätt som inspektörerna bedömer håller mycket god kvalitet. Genom reflektion och dokumentation får eleven kännedom om målen, ökad medvetenhet om det egna lärandet och inflytande över detsamma.

Vidare bedömer inspektörerna att skolornas arbete med att upptäcka, åtgärda och följa upp elevers olika behov av stöd är av god kvalitet.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Ansvarsfördelning, beslutsordning och kommunikation

Ansvarig för de båda skolorna som ingår i rektorsområdet är en rektor direkt underställd skolområdeschefen. Nämnden har delegerat ansvar till skolområdeschefen, denne har i sin tur vidaredelegerat detta till rektor. Rektor återför fattade beslut direkt till styrelsen.

Rektorn deltar regelbundet i rektorsträffar inom skolområdet. Han har genomgått den statliga rektorsutbildningen och har tillgång till den kompetensutveckling han anser sig behöva.

Rektors ansvar, befogenhet och funktion

Rektorn har sitt arbetsrum på Tunets skola men besöker ofta Kyrkskolan. Inspektörerna uppfattar att rektorn har relativt god kännedom om verksamheten och är känd av föräldrar och elever. Rektorn uppger att det finns både för och nackdelar med att vara ansvarig för två skolor. Dels kan det kännas splittrat dels kan han se att skolorna kan utvecklas av att han blir bärare av goda idéer dem emellan.

Lärarna uppger att rektorn är en god administratör som har bra kontroll på ekonomi och dylikt. Han är också en bra chef för personalen och uppstår problem finns han alltid till hands för att stödja. Däremot upplever de brister i det pedagogiska ledarskapet. När inspektörerna konfronterar rektorn med detta framkommer att lärare och rektor aldrig diskuterat vilka förväntningar på pedagogisk ledning som finns i arbetslagen. Inspektionen visar att det finns ett pedagogiskt ledarskap, detta behöver dock tydliggöras och utvecklas.

Vid båda skolorna arbetar man i arbetslag. Dessa planerar och genomför det pedagogiska arbetet samt ansvarar för inköp av läromedel och övrigt material. Arbetslagsledare har nyligen utsetts vid båda skolorna, det finns dock ännu inte nedtecknat vilket ansvar och/eller befogenheter de har.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Skolorna har varsin lokal arbetsplan. Den utgår från och innehåller samma rubriker som kommunens skolplan. Planerna har delvis tagits fram utifrån de förbättringsåtgärder som kom fram vid förra årets kvalitetsredovisning. Rektorn bedriver kvalitetsarbetet utifrån den modell som kommunen centralt lanserat. Bland lärarna finns dock en viss skepsis och man ser det som ett merarbete och inte som ett medel att utveckla verksamheten. Inspektörerna vill framhålla vikten av att lärarna involveras i kvalitetsarbetet på ett sådant att de upplever att det blir ett instrument att utveckla sitt arbete och därmed öka skolans måluppfyllelse.

Rättssäkerhet

Rektorn fattar beslut enligt gällande delegation i frågor som rör enskild elev såsom placering i särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång. Rektorn tar även ansvar för att skolplikten fullföljs genom att närvarokontroll görs i varje klass.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolorna har en ledning som tar ett övergripande ansvar för utbildningen. Det pedagogiska ledarskapet behöver dock förtydligas.

Kvalitetsarbetet vid de båda skolorna bedömer inspektörerna vara av god kvalitet. Inspektörerna vill dock framhålla vikten av att främst lärare men även elever och föräldrar är delaktiga i processen. (Kvalitetsredovisning se kommunrapporten).

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Tillgång till utbildning

Fördelning av timmar mellan ämnen och årskurser följer den av kommunen centralt fastställda. Skolans val utnyttjas inte vid någon av skolorna.

Språkval anordnas från och med årskurs sex i samarbete med den skola eleverna skall fortsätta i i årskurs sju. Valet består av tyska, franska, spanska samt förstärkt engelska eller svenska.

När det gäller undervisningen i hem- och konsumentkunskap kan Skolverkets inspektörer konstatera att det finns flera brister i hur undervisningen är upplagd för närvarande. Den utförs i huvudsak som uppgifter att utföra i hemmet då skolorna saknar lokaler för ändamålet. I skolans författningar anges att undervisningstid är arbete som planeras av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under lärares ledning. Vidare skall undervisningen bedrivas av lärare som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak skall bedriva.

Vid Kyrskolan anordnas elevens val som en del i det dagliga arbetet. Eleverna får var och en välja vilket ämne de vill bredda och fördjupa genom att arbeta extra med. Det framgår dock inte av schemat när detta görs och elever och föräldrar har inte uppfattat det som ett elevens val. Vid Tunets skola delar man in läsåret i fyra perioder inom vilka eleverna kan välja mellan flera olika ämnen. Undervisningen bedöms ge breddning och fördjupning inom respektive ämne.

Information om utbildning

Föräldrarna får fortlöpande information om vad som händer i skolan via veckobrev och hemsidan. Däremot uppger föräldrarna att det brister i informa-

tionen när det gäller information om vilka rättigheter respektive skyldigheter man har. Exempelvis har de inte informerats om vilka möjligheter som enligt bestämmelserna skall finnas inom språkvalet.

Av skolförfattningarna framgår att utbildningen i grundskolan skall vara avgiftsfri för eleverna. Vid friluftsdagar när eleverna åker skidor får de betala liftkort. De ges dock möjlighet att delta i andra aktiviteter och därmed är avgiften inte obligatorisk. Inspektörerna vill uppmärksamma skolan på att efterleva de bestämmelser som finns och att tillgången på till utbildning skall vara lika för alla barn.

Stor andel av eleverna åker skolskjuts och dessa fungerar väl gällande omfattning. Det finns dock problem med säkerheten fysiskt och psykosocialt. Alla bussar har inte bälten och elever uppger att de ibland utsätts för trakasserier. Skolan är medveten om problemen och har dem under uppsikt.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att utbildningens omfattning och elevernas möjligheter till val är godtagbart utom gällande ämnet hem- och konsumentkunskap, vilket måste åtgärdas.

Inspektörerna vill påpeka vikten av att elevens val anordnas på ett sådant sätt att det blir tydligt för elever och föräldrar att det är en breddning och fördjupning i ett ämne som eleven valt samt att det omfattar den tid som timplanen anger.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Personalresurser, personalens kompetens och kompetensutveckling

I förskoleklasserna har personalen förskolläraryr utbildning och i Montessoriklasserna är lärarna utbildade montessorilärare. Även i grundskolan har lärarna en utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver med undantag av en vikarie. Lärartätheten vid Kyrkskolan är 6,5 lärare på 100 elever och vid Tunets skola 6,6 lärare per 100 elever avseende grundskolan. Därutöver till kommer 1 specialpedagog som undervisar i en särskild undervisningsgrupp och 1 speciallärare som delas av skolorna.

Fortbildningen utgår från såväl skolans behov som individuella behov hos personalen. Enligt den kompetensutvecklingsplan som är upprättad i Tunetenheten framgår att merparten av kompetensutvecklingsinsatserna skall användas till arbetslagets behov och att en tredjedel av resurserna skall användas till insatser för individuella behov. I de prioriterade fortbildningsinsatserna finns områden som exempelvis kompetensutveckling relaterad till kvalitetshandboken och skolornas lokala arbetsplaner, elevinriktade arbetssätt, målrelaterad undervisning och samverkan med hemmen. En procent av lönesumman är avsatt för kompe-

tenshöjande åtgärder. Lärarna är i huvudsak nöjda med den fortbildning man får.

Läromedel, utrustning och lokaler

Vid Kyrkskolan är läromedlen och annat pedagogiskt material anpassade till vad en tidsenlig utbildning kräver. Vid Tunets skola är materialet slitet och böckerna räcker inte alltid till samtliga elever. Detta upplevs som otillfredsställande av både elever och lärare. Skolorna har tillgång till varsitt litet bibliotek. I båda skolorna finns det datorer med tillgång till internet. Enligt personal och intervjuade föräldrar förnyas inte datautrustningen i tillräcklig omfattning. Den support som kommunen upphandlat och som skolan måste betala till fungerar inte. Enligt rektorn är det en av den egna personalen som får sköta servicen av dataparken annars skulle det var ännu sämre. Utrustning för att bedriva undervisning i hem- och konsumentkunskap saknas i båda skolorna.

Lokalerna vid Kyrkskolan är helt nyrenoverade och handikappanpassade. Vid ombyggnaden planerades dock för att arbeta på ett annat sätt än man säger sig ha möjlighet att göra idag. Dessutom tillkom Montessoriklasserna i ett sent skede i när planeringen av lokalerna var klar. Därför upplevs lokalerna för trånga och då främst av dem som arbetar i årskurserna 3-6. Vid Tunets skola är lokalerna funktionella men trånga och slitna. Vid Tunets skola finns slöjdsalar som även nyttjas av kyrkskolans elever. Lokal för hem- och konsumentkunskap saknas varför den undervisningen delvis förläggs i hemmet.

Skolförfattningarna anger att grundskolan skall ha ändamålsenliga lokaler samt att skolan skall ha utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Inspektörerna bedömer att gällande ämnet hem- och konsumentkunskap finns sådana brister att de måste åtgärdas.

Resursfördelning

Budgeten bygger på ett avtal mellan skolområdet och beställarkansliet. Skolans elevbidrag sker enligt de normer som gäller i kommunen och i skolområdet. Fördelningen görs sedan av de två rektorerna i Tunetenheten. Enligt rektorn påverkas inte resursfördelningen av skolornas kvalitetsredovisningar.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets inspektörer att personalens kompetens och kompetensutveckling är av god kvalitet.

Läromedel och övrig utrustning samt lokaler som krävs för en tidsenlig utbildning bedömer inspektörerna som av god kvalitet utom gällande ämnet hem- och konsumentkunskap där förhållandena är oacceptabla och måste åtgärdas.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Kyrkskolan och Tunets skola övergripande är av god kvalitet. Skolornas arbete med den formella elevdemokratin i form av elevråd och undervisningens utformning i ämnet slöjd är av mycket god kvalitet.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevernas kännedom om målen för utbildningen,

- uppföljning av skolans resultat i samtliga ämnen,
- elevernas möjlighet till inflytande över undervisningen och det egna lärandet samt
- handlingsprogrammet mot mobbning vid Tunets skola.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Genomförandet av undervisning i hem- och konsumentkunskap (2 kap. 3 § skollagen och 1 kap. 2 och 4 §§ grundskoleförordningen).

Datum

Ort

2004-08-19

Stockholm

Anna Bergstedt Nordqvist

Gunnel Eriksson